

14.9.2017

PB 30, 41161 TIKKAKOSKI, tfn 0299 800, fax 0299 291 929

FLYGSÄKERHETSUTREDNING INOM MILITÄR LUFTFART

I denna militära luftfartsföreskrift ges krav för utredning av militära luftfartsolyckor, allvarliga tillbud och tillbud samt för de åtgärder som förutsätts utgående från utredningens resultat.

Grund för utfärdande av föreskrift:

Lag om utredning av militära luftfartsolyckor 526/2011, 11 §
Luftfartslag (864/2014) 6 §

Giltighetstid:

Från och med 1.10.2017 tills vidare

Upphäver:

HF1674 ILMAVE PVHSM OPERATIIVINEN ALA - SOTILASILMAILUN LENTOTURVAL-
LISUUSTUTKINTA (Ilmavoimien esikunnan lentoturvallisuustoimiston PAK I 1:2 Sotilas-
ilmailun lentoturvallisuustutkinta 64/12.25.1/D/1, 24.6.2004)

Övergångsbestämmelser:

se kapitel 3

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

DEFINITIONER	3
1 SYFTET MED FLYGSÄKERHETSUTREDNINGAR	7
2 FLYGSÄKERHETSUTREDNING INOM MILITÄR LUFTFART	7
2.1 Rapportering om olycka, allvarligt tillbud, tillbud och händelse.....	7
2.2 Allmänna principer för flygsäkerhetsutredning.....	8
2.3 Tillsättning av utredningskommission	9
2.4 Om utredningskommissionens arbete	9
2.5 Flygsäkerhetsutredningens beslutsbehandling.....	10
2.6 Utredningsrapport.....	11
2.7 Order om åtgärder på grund av flygsäkerhetsutredningar	11
3 ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER.....	11
4 UNDANTAG	11

DEFINITIONER

Specialtruppernas luftfart avser fallskärmsverksamhet, snabb avlämning och hämtning samt materielfällning.

- Ur säkerhetsutredningens synvinkel avser **fallskärmshoppning** den verksamhet som anses börja när hopparen kontrollerar sin hoppustrustning innan han klär den på sig och ta slut när hopparen på marken efter hoppet tar av utrustningen eller när hoppbesättningen har lämnat luftfartyget om hoppet blir inställt.
 - Vid utbildning med bogserskärm anses fallskärmsverksamheten börja när bogservajern fästs vid elevens sele och ta slut när eleven tagit av selen och befinner sig i räddningsbåten.
- **Snabb avlämning och hämtning** avser hämtning av specialtruppernas personal eller materiel från målområdet med luftfartyg eller avlämning till målområdet med luftfartyg. Luftfartygstyp som vanligen används är helikopter, som bäst lämpar sig till verksamheten. Hämtning och avlämning med fastvingeflygplan sker närmast på taktiska landningsplatser (Tactical Landing Zone, TLZ).
- **Materielfällning** avser den verksamhet som anses börja när hoppmästarna innan fällningen kontrollerar materielen som förberetts för fällning och ta slut när materielfallskärmen har tagits loss från materielen efter fällningen eller, ifall fällningen inte har genomförts, när hoppmästarna med materieleet lämnat luftfartyget.

Ur säkerhetsutredningens synvinkel avser **flygning** den verksamhet som anses börja när ordern att starta har getts till ett obemannat luftfartygs eller en flyganordnings katapultsystem eller modellplanet lossnar från kastarens hand. Flygningen anses ta slut när det obemannade luftfartyget, flyganordningen eller modellplanet har stannat efter flygningen och driftspersonalen har tagit det i besittning och säkrat det.

Ur säkerhetsutredningens synvinkel avser **flygverksamhet** den verksamhet som anses börja när luftfartygets första motor eller hjälpkraftaggregat startas för första gången i avsikt

att genomföra en flygning och ta slut när den sista motorn har stängts av eller rotorn har stannat. När det gäller segelflygplan, anses flygverksamheten börja när bogservajern har fästs vid luftfartyget, och ta slut när luftfartyget har stannat efter landningen.

Flygsäkerhetsutredning avser utredningen av en olycka, ett allvarligt tillbud eller tillbud i anslutning till flygverksamhet, flygning eller specialtruppernas luftfart. Utredningen innefattar inhämtning och analys av information, slutsatser, klarläggning av orsakerna och vid behov utfärdande av säkerhetsrekommendationer. Säkerhetsutredningar görs inte för att klarlägga rättsligt ansvar.

Annat tillbud inom militär luftfart avser en händelse i anslutning till obemannade luftfartyg, flyganordningar eller specialtruppernas luftfart, som har äventyrat flygsäkerheten och där

1. Försvarmaktens anställda eller utomstående har löpt uppenbar risk att bli skadade eller skadats lindrigt eller
2. som har orsakat betydande ekonomiska skador på Försvarmaktens materiel eller utomståendes egendom.

En händelse där obemannade luftfartyg eller flyganordningar får skador i normal, kontrollerad användning, betraktas inte som tillbud eller olycka.

Annan militär luftfartsolycka avser en olycka i anslutning till flygning med obemannat luftfartyg eller flyganordning eller i anslutning till specialtruppernas luftfart

1. där någon av Försvarmaktens anställda eller utomstående har omkommit eller blivit allvarligt skadade eller
2. som har orsakat omfattande ekonomiska skador på Försvarmaktens materiel eller utomståendes egendom.

Militär luftfart avser luftfart med bemannat eller obemannat luftfartyg, militär flyganordning eller flyganordning samt specialtruppernas luftfart. Även bruksflyg med ett civilt luftfartyg på beställning av Försvarmakten betraktas som militär luftfart.

Militär luftfartsolycka (flygolycka) avser en händelse i anslutning till flygverksamhet, där

1. en person som hör till besättningen eller underhållspersonalen eller en utomstående person har omkommit, försvunnit eller skadats mycket allvarligt eller allvarligt eller
2. ett bemannat luftfartyg har förstörts, försvunnit eller fått svåra skador eller
3. utomståendes egendom har fått omfattande skador.

Utövare av militär luftfartsverksamhet avser försvarsgrensstaber, inrättningar som är underställda Huvudstaben eller annan organisation som genom avtal har beviljats bestående rätt att bedriva militär luftfart i Finland och/eller utanför landets gränser, och som den nationella militära luftfartsmyndigheten, som övervakar den militära luftfartens säkerhet, har befogenhet över.

Tillbud till storolycka avser ett tillbud där risken för storolycka har varit uppenbar. Ett tillbud till storolycka inom militär luftfart utreds enligt lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser.

Storolycka avser en olycka som på grund av antalet döda eller skadade eller på grund av omfattningen av skador på miljön, egendom eller förmögenhet eller på grund av olyckans art bör avses särskilt allvarlig. En flygolycka inom militär luftfart, som uppfyller kännetecknen för storolycka, utreds enligt lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser.

Tillbud avser en händelse i anslutning till flygverksamhet, som har äventyrat flygsäkerheten och

1. där luftfartyget har fått lindrigare skador än enligt definitionen för allvarliga tillbud, eller
2. som under andra omständigheter kunde ha lett till en flygolycka eller
3. som är betydande ur flygsäkerhetssynpunkt, eller

-
4. som har orsakats av funktionsstörning hos överlevnadsutrustning eller av psykofysiologisk störning hos besättningen, eller
 5. som har lett till nödfällning, oavsiktlig fällning av last, oavsiktlig användning av vapensystem, funktionsstörning i vapensystemet eller annan händelse som avviker från vapensystemets normala funktion, eller
 6. som väcker allmänt intresse på grund av ett hot mot utomstående personer eller egendom.

Allvarligt tillbud avser en händelse i anslutning till flygverksamhet, som allvarligt äventyrat flygsäkerheten och där

1. en person som hör till besättningen eller underhållspersonalen eller en utomstående person har skadats lindrigare än enligt definitionen för flygolycka, eller
2. luftfartygets primärkonstruktion eller motor har skadats, eller
3. utomståendes egendom har fått mindre allvarliga skador än enligt definitionen för flygolycka (med undantag av bullerskador förorsakade av flygverksamhet), eller
4. händelsen annars är speciellt betydande ur flygsäkerhetssynpunkt.

Ett fel som uppstår under normalt bruk och som enligt luftfartygets underhållsföreskrift kan repareras beroende på skick, anses inte som allvarligt tillbud.

Graden av skador på personal och flygmateriel, som det hänvisas till i definitionerna ovan, definieras mer ingående i myndighetsdirektivet om flygsäkerhetsutredning inom militär luftfart SIO-Er-YI-006. Dessa definitioner gäller inte situationer som orsakas av fiendens vapenverkan.

1 SYFTET MED FLYGSÄKERHETSUTREDNINGAR

Syftet med flygsäkerhetsutredningar är att öka den allmänna säkerheten, att förebygga olyckor och tillbud samt att förhindra skador till följd av olyckor. Vid en flygsäkerhetsutredning ska händelseförloppet, orsaker och följder samt räddningsinsatserna och myndigheternas åtgärder klarläggas.

Målet för flygsäkerhetsutredningar inom militär luftfart är att klarlägga orsaker, som har lett till eller medverkat till en olycka, ett allvarligt tillbud eller ett tillbud inom militär luftfart. Utgående från orsakerna ska eventuella åtgärder för förbättrad säkerhet inledas för att förebygga motsvarande händelser.

I flygsäkerhetsutredningen utreds inte skyldighetsfrågor eller ersättningskyldighet för dem som har varit delaktiga i händelsen. Om straffrättslig klandervärdhet anses vara förknippad med händelsen, ska den disciplinära förmannen överväga behovet av förundersökning enligt lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarmakten.

Om händelsen leder till förundersökningsförfarande, ska flygsäkerhetsutredningen inte slutföras innan förundersökningen blivit klar, om det inte är absolut nödvändigt av flygsäkerhetsskäl.

2 FLYGSÄKERHETSUTREDNING INOM MILITÄR LUFTFART

2.1 Rapportering om olycka, allvarligt tillbud, tillbud och händelse

Utövaren av militär flygverksamhet är skyldig att omedelbart rapportera en olycka, ett allvarligt tillbud eller ett tillbud som inträffat under flygtjänstgöring. Utövaren av militär flygverksamhet ska ge anvisningar om rapporteringspraxis samt försäkra sig om att Myndighetsenheten för militär luftfart får besked om händelsen.

Utövaren av militär flygverksamhet och/eller Flygstabens flygsäkerhetsenhet och/eller Myndighetsenheten för militär luftfart ska rapportera till Olycksutredningscentralen och

Trafiksäkerhetsverket om olyckor och allvarliga tillbud. En händelse som avses i luftfartslagen och som äventyrat flygsäkerheten och har samband med civil luftfart eller civila tjänster, ska rapporteras till Trafiksäkerhetsverket.

2.2 Allmänna principer för flygsäkerhetsutredning

Militära luftfartsolyckor eller allvarliga tillbud utreds i enlighet med det som föreskrivs om utredning i lagen om utredning av militära luftfartsolyckor och i lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser. Ingående instruktioner ges i det militära myndighetsdirektivet för militär luftfart SIO-Er-YI-006 "Toiminta sotilasilmailun lentoturvallisuustutkinnoissa" (Riktlinjer för militära flygsäkerhetsutredningar).

Den militära luftfartsmyndigheten ska utreda sådana olyckor och allvarliga tillbud som enbart gäller militär luftfart. Om offren vid en sådan olycka är personer som fullgör militärtjänst enligt värnpliktslagen eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor, ska olyckan emellertid utredas av Olycksutredningscentralen.

Chefen för Myndighetsenheten för militär luftfart tillsätter för ett år i sänder en utredningskommission för utredning av militära luftfartsolyckor samt utser dess chef, ordinarie medlemmar och suppleanter.

Utredningskommissionen, som Myndighetsenheten för militär luftfart har utsett, har rätt att säkra och inspektera olycksplatsen och materielen som förolyckats, att höra de inblandade samt rätt att få alla nödvändiga uppgifter om händelsen. Rätten baserar sig på lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser.

I utredningen av ett mindre allvarligt tillbud än olycka eller allvarligt tillbud iakttas i tillämpliga delar det som stadgas i lagen om utredning av militära luftfartsolyckor. Utredningskommissionens rättigheter och skyldigheter som fastställs i lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser tillämpas inte i detta fall. Utövaren av militär flygverksamhet ska ge anvisningar om flygsäkerhetsutredningen och ordna tillräckliga resurser för utredningen enligt principerna i det militära myndighetsdirektivet för militär luftfart SIO-Er-YI-006, som iakttas i tillämpliga delar.

Storolyckor och tillbud till storolyckor utreds i enlighet med lagen om säkerhetsutredning av olyckor och vissa andra händelser. I samband med internationell militär flygverksamhet ska man uppmärksamma färdigheten att genomföra flygsäkerhetsutredning i enlighet med avtal mellan de stater som deltar i verksamheten.

2.3 Tillsättning av utredningskommission

När en militär luftfartsolycka eller ett allvarligt tillbud har inträffat, ska chefen för Myndighetsenheten för militär luftfart tillsätta en utredningskommission för att utreda den militära luftfartsolyckan eller det allvarliga tillbudet. Chefen, som utses för kommissionen, ska vara förtrogen med militär luftfart och insatt i frågor som gäller luftfartsolyckor. De övriga medlemmarna ska ha tillräcklig sakkunskap. Ytterligare kan andra experter som har tillräcklig sakkunskap utses till kommissionen. I enkla och klara fall kan en utbildad utredare utses att genomföra utredningen i stället för en utredningskommission.

Chefen för Myndighetsenheten för militär luftfart ska för varje annan militär luftfartsolycka, som ska utredas, tillsätta en utredningskommission eller utredare, som har tillräcklig sakkunskap.

Chefen för Myndighetsenheten för militär luftfart kan vid behov även tillsätta en utredningskommission för att utreda ett sådant tillbud som nämns i kapitel 2.2., ifall händelsens natur så förutsätter. I oklara fall bestämmer chefen för Myndighetsenheten för militär luftfart över behovet och omfattningen för utredningen.

2.4 Om utredningskommissionens arbete

Utredningskommissionen ska sköta sin uppgift oberoende av utövaren av militär flygverksamhet och den militära luftfartsmyndigheten. Utredningskommissionen ska även granska myndigheternas verksamhet och dess eventuella inverkan på olyckan, det allvarliga tillbudet eller tillbudet.

Över flygsäkerhetsutredningen ska det sammanställas ett utredningsprotokoll, som undertecknas av utredningskommissionens medlemmar. Protokollet ska överlämnas till den som tillsatte utredningskommissionen. Utgående från resultaten av flygsäkerhetsutredningen

ska Flygstaben (försvargrensstaben) beordra eventuella åtgärder för att förbättra flygsäkerheten.

Noggrannare anvisningar om förfaringssätt och utredarnas uppgifter vid flygsäkerhetsutredningar inom militär luftfart ges i det militära myndighetsdirektivet för militär luftfart SIO-Er-YI-006.

2.5 Flygsäkerhetsutredningens beslutsbehandling

Flygsäkerhetsutredningens beslutsbehandling äger rum vid Myndighetsenheten för militär luftfart. Utövaren av militär flygverksamhet lägger fram de åtgärder som beordrats till följd av militära luftfartsolyckor, allvarliga tillbud och tillbud för Myndighetsenheten för militär luftfart som en del av beredningen av myndighetsbeslutet.

Myndighetsenheten för militär luftfart ska utfärda ett beslut om alla händelser där en utredning har beordrats. I myndighetsbeslutet, som gäller händelsen och som undertecknas av chefen för Myndighetsenheten, ska flygsäkerhetsutredningen och åtgärderna som vidtagits av utövaren av militär luftfartsverksamhet utvärderas. Chefen för Myndighetsenheten kan i sitt beslut förutsätta åtgärder som inte ingår i eller avviker från de åtgärder som har beordrats av utövaren av militär luftfartsverksamhet. Genomförandet av ytterligare åtgärder som förutsätts i beslutet av Myndighetsenheten för militär luftfart beordras av den försvargrensstab som är ansvarig för den militära luftfart åtgärderna gäller.

Myndighetsenheten för militär luftfart ska skicka utredningsmaterialet över en militär luftfartsolycka, en annan militär luftfartsolycka eller ett allvarligt tillbud till granskningskommissionen för militära luftfartsolyckor på så sätt som stadgas i lagen om utredning av militära luftfartsolyckor och samtidigt meddela vilka beslut som myndigheten har fattat med anledning av materialet. Granskningskommissionen för militära luftfartsolyckor ger den militära luftfartsmyndigheten ett utlåtande om orsakerna till en militär luftfartsolycka, en annan militär luftfartsolycka eller ett allvarligt tillbud samt om huruvida de åtgärder som vidtagits har varit tillräckliga.

2.6 Utredningsrapport

Myndighetsenheten för militär luftfart ska publicera en offentlig utredningsrapport om en militär luftfartsolycka, en annan militär luftfartsolycka eller ett allvarligt tillbud efter det att granskningskommissionen för militära luftfartsolyckor har gett sitt utlåtande om händelsen.

2.7 Order om åtgärder på grund av flygsäkerhetsutredningar

Utövaren av militär luftfartsverksamhet ska följa upp verkställandet av utfärdade order om åtgärder samt rapportera om läget till Myndighetsenheten för militär luftfart.

3 ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

För sådana flygsäkerhetsutredningar som inletts innan denna föreskrift trädde ikraft tillämpas förfaranden i denna föreskrift i den mån som det rimligtvis är möjligt. Myndighetsenheten för militär luftfart avgör vid behov de förfaranden som tillämpas från fall till fall.

4 UNDANTAG

Myndighetsenheten för militär luftfart kan av motiverat skäl bevilja undantag från denna föreskrift. Dispens ska sökas skriftligen hos Myndighetsenheten för militär luftfart.

Enhetschef

Ingenjöröverste

Kimmo Nortaja

Forskningschef

Ingenjöröverstelöjtnant

Juha Vantila